

HAUTE COUTURE-MUOTI JA ANDROGYNNISYYS:
HARRIS REEDIN S22 MALLISTO

Jessica Valkonen
Kandidaatintutkielma
Taidehistoria
Musiikin, taiteen ja
kulttuurin tutkimuksen
laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Jessica Valkonen	
Työn nimi <i>Haute couture</i> -muoti ja androgyynisyys: Harris Reedin S2022 mallisto	
Oppiaine Taidehistoria	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 37
Tiivistelmä <p>Tämä kandidaatintutkielma tutkii muotisuunnittelija Harris Reedin vuoden 2022 syksyn <i>haute couture</i>-vaatemallistoa. Pääasiana on tutkia mallistoa androgynian silmin. Tutkielmassa pohditaan androgynian näkyvyyttä, vaikutusta ja merkitystä sekä mallistossa että sitä ympäröivässä muotimaailmassa ja laajemmin yhteiskunnassa. Tutkielmassa käydään läpi androgynian, <i>haute couturen</i> ja muiden tärkeiden termien historiaa sekä merkitystä ja sovelletaan niitä kokonaisuuden ymmärtämiseen.</p> <p>Tutkielmassa hyödynnetään erilaisia teorioita, aineistoja sekä kirjallisuutta. Apuna tutkimisessa toimii kuva-analyysi, jota tuetaan aiheellisesti queer-tutkimuksella. Tutkielman pääaineistona toimivat mallistosta otetut pukujen yksittäiset kuvat, joita tutkitaan tarkemmin analyysi-osiossa. Tätä analyysia tukee alkuperäisaineisto, johon lukeutuu esimerkiksi Reedin haastattelu mallistosta Voguen internet-sivuilla. Yleistä tutkimusta tukee kirjallisuus, johon lukeutuu erilaisia muotiin ja androgyniaan liittyviä kirjoja ja artikkeleita.</p> <p>Mallistosta tehdyn tutkimuksen johtopäätös on, että androgynia esiintyy mallistossa laajalla, monipuolisella tavalla. Todetaan myös, että tämä on hyvä asia, koska se normalisoi androgyniaa muodin korkeammilla tasoilla sekä antaa näkyvyyttä queer-suunnittelijoille. Yleisesti tutkimus edustaa uudenlaisen muodin tutkimusta, joka on alaa rikastavaa sekä merkityksellistä tulevaisuuden muodin kannalta.</p>	
Asiasanat Androgyynisyys, muoti, <i>haute couture</i> , Harris Reed, queer, vaatemallisto	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYSLUETTELO

<i>HAUTE COUTURE</i> -MUOTI JA ANDROGYYNISYYS: HARRIS REEDIN S22 MALLISTO	1
SISÄLLYSLUETTELO	3
1. JOHDANTO.....	4
1.1 Esittely.....	4
1.2 Tutkimuskysymykset	4
1.3 Aineisto ja tutkimuksen merkitys	5
2. TAUSTATUTKIMUSTA	8
2.1 Queer androgynian vaikuttajana	8
2.2 Androgynisyyden tutkiminen muoti-ilmiönä	8
2.3 Reed suunnittelijana	10
3. MALLISTO.....	12
3.1 Yleisilme	12
3.2 Androgynisyyden ilmeneminen malliston puvuissa	13
4. LOPPUOHJINTAA.....	31
5. LÄHTEET	33
KUVALUETTELO	33
KIRJALLISUUSLUETTELO.....	34
ALKUPERÄISAINEISTO.....	34

1. JOHDANTO

1.1 Esittely

Muotiala sekä vaatetuotanto toimivat yleensä rajatun ja tutun “vaatetuskodein” mukaisesti. Tämän koodin sisään menevät muun muassa käsitykset sukupuolittuneesta korkeasta muodista ja siitä, kuinka sitä ilmaistaan. Joskus suunnittelijat kääntyvät kuitenkin näiden konventioiden ulkopuolisiin piirteisiin etsimään inspiraation lähteitä.¹ Sellaisiin yleisesti ymmärretyn identiteetin ambivalentteihin² piirteisiin voidaan lukea myös androgynisyys. Tämä kandidaatintutkielma käsittelee androgynisyyttä ilmiönä yhdysvaltalaisen muotisuunnittelija Harris Reedin 2022 syksyn *haute couture*-mallistossa. Tutkimuksessa keskitytään erityisesti moderniin androgynisyyteen sekä sukupuolten moninaisuuden esiintyvyyteen malliston toisistaan eroavissa asukokonaisuuksissa. Ennen mallistoanalyysiä käyn läpi tärkeitä termejä, kuten queer, androgynisyys ja haute couture sekä selitän miksi ja miten androgynisyys ilmenee tässä tuoreessa korkean muodin mallistossa.

1.2 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkielman aihetta analysoidessa tulee ottaa huomioon monta eri seikkaa kysymysten muodossa. Androgynisyyden tutkinta ja erottelu malliston jokaisessa asussa on tärkeää, jotta voidaan tutkia sen ilmenemistä mallistossa nimenomaan ilmiön piirteiden nimissä. Myös se mitä ja millainen androgynisyys on yleisesti muodin ilmiönä on tärkeää, jotta mallisto voidaan kokea osana termin muotiosion kokonaisuutta sekä toisinpäin. Tämän tutkielman mittapuihin ei ollut mahdollista sijoittaa vertailtavaksi myös muita korkean androgynisen muodin ilmiöitä, kuten ketkä sitä konkreettisesti käyttävät tekstin lyhyden vuoksi, mutta tällainen vertailu

¹ Davis, *Fashion, Culture and Identity*, 26.

² *Identity ambivalence*, tarkoittaa identiteetti- konventioiden ulkopuolella esiintyvää erilaisuutta tai “ristiriitaisuutta” (Davis, 26).

olisi silti jäänyt valitettavan pinnalliseksi korkean muodin ollessa realistisesti saatavilla vain varakkaiden muodin kuluttajien keskuudessa (julkisuuden henkilöt). On kuitenkin hyvä pitää mielessä ettei androgyynisyys ole alunperin lähtöisin korkean muodin piireistä vaan katukulttuurista sekä -muodista ja sen päätyminen haute couture-piireihin vei aikansa suunnittelijoiden etsiessä uutta inspiraatiota mallistoihin. Tutkimuskysymyksinä tässä tutkimuksessa toimivat siis lyhyesti sekä ytimekkäästi seuraavat: Millainen androgyynisyys on mahdollisena korkean muodin ilmiönä? Kuinka androgyynisyys näkyy mallistossa?

1.3 Aineisto ja tutkimuksen merkitys

Tutkielman analyysin keskiössä on siis Reedin syksyn 2022 mallisto. Pukukokoelma esiintyy pääasiassa Voguen internetsivuilla (spesifisti Vogue Runway), joita tulen tutkielmassa hyödyntämään sekä referoimaan runsaasti. Aiheen tutkimiseksi analysoin ensisijaisesti malliston yksittäisistä puvuista otettuja kuvia Voguen sivuston kautta valitsemani aineiston avulla. Aion tutkia malliston asujen erilaisia elementtejä, joiden ajattelen tuovan parhaiten esille Reedin androgyynistä näkökulmaa sekä merkityksiä; tällaisia elementtejä ovat muun muassa siluetti, yksityiskohtaiset muodot, värit sekä istuvuus. Tällaisessa tutkimuksessa on myös tärkeää huomioida mallien ulkonäön merkittävyys pukujen androgynian kannalta. Tutkielman tavoitteena on analysoida kyseessä olevaa korkean muodin mallistoa modernin androgynian näkökulmasta. Jotta voin tutkia androgyynisyyttä ilmiönä esittelen sitä tutkimuksessa valitun aineiston kautta. Tämän lisäksi esittelyyn tulee muitakin aiheelle tärkeitä käsitteitä, kuten haute couture, jotka määrittelevät mallistoa taideteoksena.

Tuon kuvien analysointiin mukaan teoksia sekä tutkimusartikkeleita, jotka avaavat aiheita tutkijoiden sekä alan ammattilaisten ajatusten kautta. Tämän lisäksi aion käyttää tutkimuksessa muodin ammattilaisten näkemyksiä sekä mallistosta itsestään että androgyynisyydestä muodissa; esimerkiksi tämän malliston läpikäynyt muotitoimittaja Anders Christian Madsen haastatteli Reediä ja muodosti myös yleisiä mielipiteitä mallistosta, joita tulen referoimaan pitkin tekstiä. Tutkimus on

mallistosta tehtävä kuva-analyysi, jonka kautta tulen ymmärtämään sekä tulkitsemaan aiheita. Hyödynnän analysoinnissa sekä pohdinnassa myös myöhemmin avattavaa queer-termiä, joka käsittelee androgyynisyyden käsitettä. Koen, että androgyynisyyttä sekä lopulta mallistoa on selkeämpää käsitellä juuri queer-teorian mukaan sen seksuaali- ja sukupuolinäkökulman kautta.

Tutkimuksen tarkoituksena on tuoda mielenkiintoista uuden sukupolven näkökulmaa androgyynisyyteen korkean muodin maailmassa. Ilmiö on ollut olemassa jo vuosikymmeniä ja sitä on tutkittu kasvujohdanteisesti lähivuosien aikana, joka tulee ilmi tutkimuskirjallisuudessa. Reedin malliston androgyynisyyden tutkiminen on raikas tuulahdus melko vanhaan, mutta pinnalla olevaan aiheeseen, joka saa uusia ulottuvuuksia nykykulttuurissa ja -suunnittelijoilta. Tutkimus pyrkii myös normalisoimaan sekä tutustuttamaan androgyynisyyden käsitettä, joka saattaa välillä hukkaa sukupuolijakautuneeseen korkean muodin maailmaan; vaikka termi on tuntunut nousseen pintaan viime vuosina todella paljon jää se silti usein binääriseen yhteiskunnan ja tätä kautta jakautuneen muodin jalkoihin³. Koen myös, että nimenomaan Reedin mallistoa on tärkeää tutkia; nuorten sukupolvien näkökulmat androgyyniseen korkeaan muotiin rikkovat ajatusta siitä, että vanhentuneita näkemyksiä androgynian ”oikeaoppisuudesta” tulisi pitää yllä.

Tämä tutkimus on merkityksellinen myös taidehistorian oppiaineen sekä alan kannalta, koska se käsittelee vanhaa ja tärkeää taiteensuuntausta sekä sen muutoksia nykykulttuurissa. Haute couture eli korkea muoti on muodin taiteenmuoto, joka tarkoittaa pisto-ompelemisen sekä yleisen ompelemisen taidetta⁴. Moni taidehistorian opiskelija tai taiteesta kiinnostunut ei tiedä korkean muodin olevan taiteeseen ja sen pitkään historiaan kuuluva aihealue. Korkean muodin tutkiminen taidehistorian näkökulmasta sitoo sitä takaisin omaan alaansa sekä lujittaa sen merkitystä taiteen muotona. On tärkeää olla eristämättä varsinkin haute couture

³ Tiffany, ”Androgyny and the Disruption of Gender Norms in Current Fashion Culture”, 2019.

⁴ Waddell, *How fashion works: Couture, Ready-to-wear and mass productions*, 1.

muotia taiteesta vain omaksi osakseen - muoti ja vaatetus ovat taidetta parhaimmillaan.

2. TAUSTATUTKIMUSTA

2.1 Queer androgynian vaikuttajana

Queer tarkoittaa usein jotain outoa tai kummallista. Sillä on pitkän aikaa viitattu heteroseksuaalisuudesta eroaviin identiteetteihin, seksuaalisuuksiin tai käyttäytymiseen. Näistä esimerkkeinä ovat varsinkin homoseksuaalisuus, mutta kuitenkin myös transsukupuolisuus, lesbous ja intersukupuolisuus tai muut ei-heteronormatiiviset⁵ ilmaisutavat.⁶ Queer-käsitettä on myös tutkittu sukupuolentutkimuksen tasolla ja siitä on tehty teorioita sekä tutkimuksia. Queer-ihmiset ilmaisevat omaa identiteettiään usein ilmiöiden, kuten androgynian kautta. Se antaa vapauden olla juuri sellainen kuin haluaa ilman, että ihmisen koko identiteetti sekä olemus kahlitaan kiinni pelkästään sukupuoleen. Termit, kuten queer ja androgynia ovat siis tärkeitä vapauttajia heteronormatiivisesta yhteiskunnasta ja sen oletuksista. Tämän vuoksi on myös tärkeää, että queer-taiteilijat kuten Reed saavat tilaa sekä vapautta ilmaista omia arvojaan sekä identiteettiään taiteessa sekä muodissa; se normalisoi erilaisuutta ja antaa sille tilaa hengittää sekä kehittyä. Haute couture-muoti on siis erittäin merkityksellinen lähde tällaiselle ilmaisemiselle.

2.2 Androgynisyyden tutkiminen muoti-ilmionä

Unisex-tyyliä on ollut olemassa muodin saralla jo vuosikymmeniä⁷. Androgynian ilmaisemisella on siis pitkät sekä laajat, monitermiset juuret. Tässä tutkielmassa androgynialla tarkoitetaan sen ilmenemistä tietynlaisten stereotypisten sukupuolitettujen piirteiden puuttumisena tai osittaisen näkymisen spektrumina.

⁵ Tarkoittaa hegemonista eli ylivaltaista systeemiä, joka koostuu normeista, jotka rakentavat heteroseksuaalisuutta normina yli muiden seksuaalisuuksien (Robinson, 1).

⁶ Karkulehto, Kaapista kaanoniin ja takaisin: Johanna Sinisalon, Pirkko Saision ja Helena Sinervon teosten queer-poliittisia luentoja, 28.

⁷ Gligorovska, Exploration of the gender myth via fashion media: androgyny and dandyism in contemporary fashion magazines, 16.

Muotia on usein ajateltu henkilön tai kehon “todellisen luonnon” piilottavana suojana, tietynlaisena maskina⁸. Vaikka androgyniaa on esiintynyt jo vuosisatoja sitten erinäisissä muodoissa on se kuitenkin parhaiten nähtävissä 1900-luvun puolella eri vuosikymmenien muoti-ilmiöiden kautta. Tämän tutkimuksen kannalta on siis relevanttia huomioida vain lähin vuosisata, koska se on ollut lähimpänä muovaamassa nyky-yhteiskunnan modernia androgyniaa. Esimerkiksi jo 1920-luvulla on nostettu esiin niin sanottuja *Garçonne*-naisia⁹, 70-luvulla *Glam*-suuntausta ja taas 1990-luvulla *Unisex*-tyyliä¹⁰. Androgynisyyttä on usein nähty 1900-luvun puolella parhaiten kuitenkin katumuodin piireissä nuorilla¹¹. Jokaista edellä mainittua vuosikymmentä yhdistää tapa mukauttaa traditionaalisia sukupuolten piirteitä kenelle tahansa sopiviin muotoihin.

Androgyninen henkilö on nyky-yhteiskunnassa psykologisten tutkimusten mukaan sellainen yksilö, jonka sukupuoli-identiteetti sekä -olemus ovat niin sanotusti “sumuisia”. Tällaisessa näkemyksessä androgyniasta tarkkoja sukupuolijakaumia ei ole, vaan kokemukset mieheydestä ja naiseudesta ovat lineaarisessa jatkumossa.¹² Androgyninen henkilö voi näyttää siis kaikkia tai toisaalta ei mitään sukupuolisia piirteitä. Vaikka nykyaikaa edeltävät näkemykset androgyniasta ovat usein vanhentuneita kapealla ymmärryksellä muun muassa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöistä sekä identiteettieroista on niillä kuitenkin hyvä pohja, josta rakentaa nykyaikaisempaa näkemystä androgyniasta sekä termistöä sen ilmaisemisen ympärille. Androgynian näkyminen korkean muodin piireissä menee samoissa linjoissa ihmismielen tutkimusten kanssa; linjat ovat hämäriä, koska niin on haluttu ilmaista.¹³

⁸ Craik, *The face of fashion: cultural studies in fashion*, 1.

⁹ Termi ranskaa, tarkoittaa poikatyttöä. Eng. tomboy.

¹⁰ Crepax, *The Aesthetics of Mainstream Androgyny: A Feminist Analysis of a Fashion Trend*, 10.

¹¹ Davis, *Fashion, Culture and Identity*, 36.

¹² Woodhill, Samuels, *21st Century neo-androgyny: A measure of de-gendered androgyny*, 6.

¹³ Tiffany, “Androgyny and the Disruption of Gender Norms in Current Fashion Culture”, 2019.

2.3 Reed suunnittelijana

Romantiikka kohtaa ei-binäärisen ilmaisemisen; tämä on tapa, jolla Reedin suunnittelutyylä kuvaillaan¹⁴. Muotisuunnittelija sekä muotitalo Nina Riccin luovan johtajan Harris Reedin mallistot huokuvat androgyynisyyttä sekä binäärien ulkopuolella esiintymistä¹⁵. 26-vuotiaan suunnittelijan mallistot ja niiden luomukset ovat saaneet paljon huomiota maailmanlaajuisesti ja herättäneet keskustelua androgyynisen muodin noususta lähivuosina. Reed ottaa suunnitteluprosessiin inspiraatiota yhteiskunnan tämänhetkisistä ongelmista tarjoten identiteettistä vapautta pukujen käyttäjille¹⁶. Tämän tutkimuksen kohteena oleva syksyn 2022 mallisto edustaa samalla tavalla androgyynisyyden esilletuontia. Reed hyödyntää mallistoissaan androgyynisten siluettien lisäksi myös androgyynisiä, toisin sanoen ei-binäärisiä malleja¹⁷. Suunnittelijan brändiin kuuluvat usein miesoletettujen pukeminen mekkoihin ja hameisiin sekä naisoletettujen pukeminen strukturoituihin sekä terävälinjaisiin pukuihin. Tämä ei ole vain tutkimuksen alla olevan malliston piirre; Reed tykkää leikitellä erilaisilla silueteilla kaikissa mallistoissaan luodakseen moderneja muotoja ja toisaalta myös muodottomuuksia.

On turvallista sanoa, ettei Reed tee mallistojaan vain lavalla tai sosiaalisessa mediassa esiteltäviksi. Vaikka mallistot kuuluvat nimenomaan haute couture-puoleen muodista ovat niiden puvut silti eteenpäin myytäviä ja lainattavia sekä esimerkiksi julkisuudessa esiintyvien henkilöiden rakastamia. Tunnetut Hollywoodin tähdet, kuten Harry Styles, Adele, Sam Smith ja Selena Gomez ovat kaikki toimineet Reedin asiakkaina¹⁸. Suunnittelijana Reed tekee selkeästi tiukkaa yhteistyötä asiakkaidensa kanssa ja kuuntelee heidän visioitaan tuleviin asukokonaisuuksiin. Tämän tutkielman analyysin kohdeena oleva mallisto ei ole

¹⁴ Yan, "Romanticism Gone Nonbinary: Harris Reed and the Beauty of Fluidity", 2021.

¹⁵ Nina Ricci, Maison Nina Ricci.

¹⁶ About- Harris Reed, harrisreed.com.

¹⁷ Madsen, Harris Reed fall 2022 ready-to-wear, 2022.

¹⁸ Spedding, "Harris Reed Is Changing the Industry – and Dressing Harry and Adele Along the Way", 2022.

myöskään mikään poikkeus; tähdet, kuten Iman kuuluvat tämän kyseisen malliston käyttäjäkuntaan¹⁹.

¹⁹ Hess, "How Iman and Harris Reed Collaborated on the Met Gala's Most Dazzling Look", 2021

3. MALLISTO

3.1 Yleisilme

Reed on nimennyt viime syksyn mallistonsa *60 Years a Queen* (suomeksi 60 vuotta kuningattarena) Sir Herbert Maxwellin vuoden 1897 kuningatar Viktoriasta kertovan kirjan inspiroimana. Hän katsoo mallistossaan Viktorian aikaa kuitenkin niin sanotun "yas queen" club kid- linssin kautta.²⁰ Lauseella "yas queen" tarkoitetaan queer- piireissä syntynyttä lausahdusta, jolla usein kannustetaan tai kehuaan muita; lausetta käytetään esimerkiksi drag-esityksissä. Club kid puolestaan on Suomessakin esiintyvä ilmiö ja sillä tarkoitetaan Yhdysvalloissa syntynyttä kulttuuriliikettä, joka perustuu itseilmaisun vapauteen, luovuuteen, vilkkaaseen yöelämään sekä muotiin²¹. Reed kuvailee mallistoaan, erityisesti malliston toista pukua (kuva 2) club kid-linssin läpi sanoilla "I love how queer culture took on this regal fabulousness" viitaten ei-binääriseen identiteetti-ilmaisuuksiin²².

Yllä mainittu lainaus suunnittelijalta itseltään alustaa mallistoa selkeästi. Se pyrkii näyttämään fluidin muodin luovia puolia pysymällä silti Reedin omassa tyyli- ja aatteellisissa pyrkimyksissä läpi malliston. Puvut ovat ymmärrettävästi samaa mallistoa ensimmäisestä viimeiseen asuun saakka ja niissä näkyy vaivannäkö sekä selkeä visio. Seuraavissa osioissa käsitelen mallistoa yksityiskohtaisesti sekä nimenomaan androgynian näkökulmasta.

²⁰ Madsen, Harris Reed fall 2022 ready-to-wear, 2022.

²¹ Mankkinen, "Suomalaiselle club kid -ryhmälle bilettäminen on överi performanssi: "Minulle tultiin sanomaan, että näytät ihan hirveältä", 2020.

²² Madsen, Harris Reed fall 2022 ready-to-wear, 2022.

3.2 Androgynisyyden ilmeneminen malliston puvuissa

Yksinkertaisimmillaan design-elementit esimerkiksi korkean muodin mallistoissa ovat muoto, värit sekä materiaalit²³. Olen jakanut tässä osiossa malliston sen yksittäisiin pukuihin, joissa analysoin tällaisia aiemmin mainittuja elementtejä kuitenkin hieman yksityiskohtaisemmin. Nämä elementit ovat siluetti, yksityiskohtaiset osat, värit, materiaalit ja istuvuus. Laajentamalla analyysin kohtia saadaan tutkittua androgynian näkyvyyttä paremmin. Käyn puvut läpi analysoiden niiden merkityksellisyyttä androgynian kautta sekä sitä, miten tämä näkyy yksityiskohtaisesti kaikissa kokonaisuuksissa. Käytän tähän analysointiin apunani myös artikkeleita sekä muuta kirjallisuutta, joka auttaa syventämään pukujen läpikäyntiä sekä ymmärtämistä. Kuten kuvista 1-10 näkyy eroavat pukujen erilaiset elementit toisistaan merkittävästi. Reed on selkeästi halunnut näyttää mallistossaan androgynian laajaa skaalaa ja se näkyy näiden elementtien vaihtelevuudesta puvuissa.

Ensimmäisen asun (kuva 1) siluetti on mielenkiintoinen sukellus pukuun. Asukokonaisuus on sekoitus sekä traditionaalisesti feminiinisiä että maskuliinisia piirteitä luoden nykyaikaista androgyniaa. Puvussa on hyödynnetty rintahaarniskan (eng. *breastplate*) tapaista yläosaa, jossa on yhdistelty traditionaalisesti sekä miehen että naisen yläruumiin osia. Rintaosassa on myös nuolia, jotka viittaavat Harrisin mukaan Pyhään Sebastianukseen²⁴. Tämä on mielenkiintoinen yksityiskohta puvussa ottaen huomioon sen queer-kulttuurin ja androgynisen kontekstin. Tämän lisäksi puvussa nähdään pitkä, dramaattinen hame tai laahus sekä iso musta lierimäinen hattu. Puvun pääosana on selkeästi yllä mainittu rintahaarniska, joten puvun muut osat muodostavat sille tietynlaisen "kehikon", jossa loistaa. Puvun väriskaala muodostuu lähinnä neutraaleista sävyistä, jotka antavat enemmän tilaa asun yksityiskohdille sekä siluettille. Asun

²³ Tetsuo ym., *Silhouette Classification of Designer's Collections in Luxury Fashion Brands*, 2021.

²⁴ Kristinuskon marttyyriksi vuonna 287 noussut mies, myös tunnettu homoikoni ja seksisymboli taiteen ja muun kulttuurin keskuudessa (Goldman, 2015).

istuvuus miesoletetulla mallilla on korsettimaisesta rintaosasta huolimatta väljä, jolla on korostettu androgyynistä olemusta entisestään.

Kuva 1. Harris Reed, F22 puku 1, 2022. Kuva: Marc Hibbert, 2022, <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#1>

Reed yhdistelee mallistossaan nykyisiä androgyynisen muodin piirteitä menneiden vuosikymmenien muotiaaltoihin, joka on nähtävissä seuraavassa asussa. Malliston toinen asu (kuva 2) eroaa ensimmäisestä laajalti. Kun pukua katsoo huokuu se 70-luvun disco-liikettä bell bottom- housuista yläosan leveisiin hihoihin, platform-kenkiin sekä kauluksen rusettiin. Materiaali on kiiltävää ja reflektoi studion valoja. Päähine on erikoinen. Se vaikuttaa olevan kullattua metallia ja hehkuvan samalla tavalla asun kanssa. Sen alta paljastuu tummaa kiharaa hiusta, joka toimii kontrastina keltaiselle puvulle. Mallilla on pitkät mustat kynnet sekä dramaattinen meikki, jotka toimivat komplementaarisena vastakohtana pukuun sekä osana värikästä kokonaisuutta. Istuvuus on 70-luvun henkeen tyypillisen tyköistuva. Puvun väri viestii kuninkaallisesta olemuksesta, joka on vietävissä takaisin Reedin omiin inspiraation lähteisiin mallistoa varten. Malli on perinteisesti feminiinisempi, mutta kokonaisuudesta on hankalaa päätellä, onko kyseessä oleva puku kummalle sukupuolelle suunniteltu. Tämä puku viestii Reedin työnä malliston jatkumona esiintyvistä androgynian monimuotoisuudesta.

Kolmas kokonaisuus (kuva 3) on selkeästi luotu feminiiniseksi, mutta kuitenkin androgyynisellä tavalla. Mallilla on myös traditionaalisia feminiinisiä piirteitä, kuten pyöreät kasvot sekä muodokas keho. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö asu voisi silti näyttää kenellä tahansa androgyyniseltä. Se ei saisi olla termi, jota määritellään muodissa kehon perusteella vaikka se välillä siltä vaikuttaakin ylemmän muodin välttellessä erinäköisten kehojen hyödyntämistä. Puku käy kuitenkin edellisen tavoin kelle tahansa elementtien kannalta ja se onkin usein androgynian perusesanssi. Puku jatkaa aiempaa 70-luvun teemaa leveillä lahkeilla sekä tyköistuvuudella. Eroavaisuudet edelliseen ovat tumma samettinen kangas sekä housuissa että paidassa, fuksian sävyinen paljettinen aluspaita sekä taakse vedetyt hiukset. Vaikka itsevarmuus on selkeästi näkyvä piirre kaikissa Reedin puvuissa läpi malliston on se mahdollisesti näkyvin tässä asussa – musta samettinen puku voi tehdä monista varmemman kehossaan. Jumpsuit-tyyliset vaatekappaleet ovat selkeästi pysyvä elementti tässä mallistossa sen käydessä sukupuolellisesta näkökulmasta kelle tahansa.

*Kuva 2. Harris Reed, F22 puku 2, 2022. Kuva: Marc Hibbert, 2022,
<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#2>*

*Kuva 3. Harris Reed, F22 puku 3, 2022. Kuva: Marc Hibbert, 2022,
<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#3>*

Neljäs puku (kuva 4) on selkeästi erikoisempi kuin aiemmat. Mallin päätä koristaa valkoinen auringon tai jopa leijonanharjan muotoinen päähine. Yläosa on yksinkertaisen valkoinen toppi, joka tasapainottaa asun muita osia. Housut ovat hopean hohtavat ja tiukat jalkoja vasten jatkaen malliston disco-teemaa. Kengät ovat fuksian sävyiset paksupohjaiset korolliset saappaat, joissa on pitsikuviota. Asun sitoo yhteen vaaleanpunainen kiiltävä laahus, joka on sidottu lanteille. Malli on kehollisesti perinteisellä tavalla androgyyninen (muotojen puuttuvuus), joka korostaa puvun perinteisiä androgyynisiä elementtejä. Kokonaisuus on siis hyvin traditionaalisella tavalla androgyyninen vaikka se sisältää yllättäviä design-elementtejä.

Malliston puolessa välissä puvuista tulee kompleksisempia. Asu viisi (kuva 5) on pitsinen sekä romanttinen. Puku koostuu kahdesta pitsistä tehdystä osasta: liivistä sekä housuista, joiden värimaailma on mustavalkoinen. Puvun sitoo yhteen suippomainen hattu, jonka pinta on samaa materiaalia kuin vaatteet. Mallin kasvot ovat meikatut punaisilla huulilla sekä valkoisella ihomaalilla, joka muistuttaa klovnien maskeerausta. Kynnet ovat myös punaiset ja selkeästi samansävyiset, kuin huulipuna. Puku tuo mieleen vahvasti myös karnevaaliperinteen. Mallin asento ja olemus muistuttavat antiikin jumalattaresta Venuksestä sekä täten myös Sandro Botticellin maalauksesta Venuksen syntymä²⁵. Antiikin Kreikan veistoksista tuttu sommittelutyylillä kontraposto²⁶ on myös selkeästi läsnä mallin asettelussa. Nämä yksityiskohdat linkittyvät myös kesäisen Italian rannikon konseptiin, jota mallistossa on jo usean puvun kohdalla hyödynnetty. Kokonaisuuden androgynia kumpuaa sen monielementtisyydestä sekä siitä, että siinä on hyödynnetty neutraaleja värejä, joka on usean feminiinisiä sekä maskuliinisia piirteitä

²⁵ Digital Collections, The Birth of Venus, 1482.

²⁶ Eng. *contrapposto*. Tarbell, Tan, Animating Art History for Teaching, 1.

yhdistävän vaatteen peruselementti²⁷. Tämä pätee toisaalta todella moneen pukuun mallistossa, joka on varmasti ollut myös osittain tietoinen päätös.

²⁷ Tormakhova, Androgyny in the context of current visual fashion space: philosophical and culturological aspect, 7.

Kuva 4. Harris Reed, F22 puku 4, 2022. Kuva: Marc Hibbert, 2022, <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#4>

Kuva 5. Harris Reed, F22 puku 5, 2022. Kuva: Marc Hibbert, 2022, <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#5>

Kuudes kokonaisuus (kuva 6) tuo mieleen italialaiset naamiaisjuhlat ja myös jatkaa aiemmin klovniä kautta mainittua karnevaaliteemaa. Asun selkeässä keskiössä on siis mallin kasvoilla oleva hopea näyttävä maski, joka peittää mallin identiteetin tehden puvusta mysteerisen. Yläosana toimii silmukkapanssari, jonka alla on läpinäkyvä paita peittäen mallin rintaa. Lanteilla on kukkamainen musta tutuhame, jonka alle jää pitkä samettimainen hame. Kokonaisuus on dramaattinen ja viittaa identiteetin piilossa olemisen lisäksi sukupuolellisen ilmaisemisen olemattomuuteen. Puku on tyköistuva, mutta silti dramaattisesti tilaa vievä tutun vuoksi. Puvussa on selkeästi jaoteltuja ”sukupuolitettuja” elementtejä. Silmukkapanssari on ollut satoja vuosia sitten tärkeä osa ritarin sekä sotilaan asua, joka yhdistetään yleensä maskuliinisiin teemoihin, kuten sota tai armeija. Puvun tutumainen musta hame on taas yhdistettävissä balettiin sekä ballerinoihin, joiden pukuihin tutu yleensä kuuluu. Tutuja käyttävät ballerinat ovat myös usein enimmäkseen naisia. Kuudes asu siis tasapainottelee erilaisten sukupuolitettujen energioiden välillä luoden uuden ajan androgyniaa.

Malliston seitsemäs asu (kuva 7) jatkaa Italia-teemaa. Keltaisen rusetin, ison mustan lierihatun sekä viilentävän pitsisen bleiserin ja housujen yhdistelmä antaa mielikuvaa rikkaudesta sekä ylellisyydestä, jota Reed on selkeästi halunnut pitää yllä läpi malliston Italia-teeman lisäksi myös kuninkaallisilla aiheilla. Puku on vartalonmyötäinen sekä huolitellun näköinen. Mallilla on pitkät tummat hiukset sekä silmillä smaragdinvihreä luomiväri ja huulilla pehmeä chilin sävyinen puna. Tämän lisäksi puku on siluutiltaan samantapainen kuin muut malliston asut – rusettia myöten (kuvat 2 ja 4). Kokonaisuus on esimerkki modernista androgynisestä haute couture-puvusta – Reedin visio on tämänkin puvun kanssa selvä.

Kahdeksas kuva paljastaa yhden malliston tunnetuimmista asuista. Pukua ovat käyttäneet kuuluisat Hollywoodin tähdet, kuten Lil Nas X²⁸ ja Iman²⁹. Se koostuu mustasta sulilla vuoratusta kehikko-kokonaisuudesta, jonka alta paljastuvat mustat paljettiset bell bottom-housut. Mallin paljaita pintoja on korostettu kullan sävyisellä maalilla jatkaen sekä malliston väriteemaa että kuninkaallista tematiikkaa. Päähineenä toimii myös sulista tehty kruunumainen kehikko, joka sopii hyvin alaosan kanssa yhteen. Reed kuvaili Voguele antamassaan haastattelussa ottaneensa inspiraatiota 1700-luvun kehikkomaisista alushameista sekä 1920-luvun *showgirl*-puvuista³⁰. Tässä alunperin Imanille luodusta puvusta tehtiin loppujen lopuksi hieman erilainen versio tähän mallistoon. Mallin asento on myös jollain tapaa enkelimäisen eteerinen, kuin kristinuskosta tuttu langennut enkeli, jota on kuvattu paljon eurooppalaisessa uskonnollisessa kuvataiteessa esimerkiksi renessanssin aikaan. Jos katsoo malliston ensimmäistä pukua (kuva 1) sekä tutkii sen kristinuskoisia aiheita on niissä nähtävissä selkeä linkki. Reed on siis halunnut käyttää androgynian ilmaisemisessa historiallisia kulttuuripiirteitä sekä vanhemman taiteen teemoja. Tämä sitoo ihmiskunnan historian skaalalla melko uutta ilmiötä yhteen muun arvostetun taiteen kanssa tehden siitä paremmin näkyvää.

Yhdeksäs asu (kuva 9) on hyvin samanlainen, kuin viides puku (kuva 5). Asu koostuu lähinnä suurista pitkistä housuista, jotka ovat vaaleat tummilla pitsiyksityiskohdilla. Mallin rinta on päätetty pitää paljaana. Hattu on suppilomainen sekä selkeästi samaa materiaalia, kuin housut. Mallin käsissä on mustat pitsiset hansikkaat, joiden päästä pilkistävät kirkkaanpunaiset pitkät kynnet. Tämä ei kuitenkaan ole uusi piirre mallistossa kynsien ollessa tasaisesti esiintyvä elementti malleilla. Pitkät, maalatut kynnet ovat usein nähty kosmetiikan lisäksi pääasiassa naisilla esiintyvänä piirteenä. Naiset eivät kuitenkaan ole ainoita, jotka tällaisia traditionaalisesti feminiinisiä asioita käyttävät: seksuaali- ja

²⁸ Allaire, "Lil Nas X's Theatrical VMA's Look Is By One of Fashion's Rising Stars", 2022.

²⁹ Goldberg, "Iman Glowed in Gold Dolce & Gabbana x Harris Reed on the Met Gala 2021 Red Carpet", 2021.

³⁰ Hess, "How Iman and Harris Reed Collaborated on the Met Gala's Most Dazzling Look", 2021.

sukupuolivähemmistöt sekä drag-queenit³¹ ovat käyttäneet pitkiä kynsiä sekä kosmetiikkaa vuosikymmeniä. Huulet ovat kynsien kanssa samansävyiset ja hiukset ovat lyhyet. Housut ovat tyköistuvat ja korostavat mallin tarkoituksellista muodottomuutta. Vaikka mustavalkoinen asu on pelkistetyn näköinen on sen olemus kuitenkin kuninkaallinen ja arvokkaan oloinen. Tämä on selkeästi toistuva elementti jokaisen puvun kohdalla. Kuningatar Viktorian vaikutus näkyy selkeästi läpi malliston.

Malliston viimeinen puku (kuva 10) omaa seireenimäisen olemuksen. Asun alaosana toimii evämäinen alaspäin levenevä hame, jonka tiukin kohta on mallin polvien kohdalla. Yläosa on mahdollisesti kipsistä tehty luomus, jossa mallin rintoja peittävät kaksi kättä pidellen köysimäistä rengasta. Päähine on suuri musta lierihattu, joka peittää kuvassa osan mallin kasvoista. Hiukset ovat myös kokonaan piilossa. Puku on yhteen kokoava lopetus mallistolle: se sitoo muiden pukujen kanssa yhteen sellaista androgyniaa, jota ilmaistaan ylellisyyden, lämpimän rannikko-teeman, romantiikan sekä historian tuntemuksen kautta.

Reed ilmaisee mallistollaan selkeästi etteivät tietyt sukupuolille normalisoidut pukeutumisen elementit kuulu vain heille – niitä voidaan sekoittaa omaan identiteettiin sopiviksi. Vaikka malliston asuissa on paljon eriävyyksiä kuten aiemmin tuli esille on niissä myös selkeitä samanlaisuuksia. Reed on valinnut teemansa selkeiksi ja pitänyt niistä kiinni ensimmäisestä asusta viimeiseen saakka. Pukujen vaihtelevat, mutta silti koheesiossa olevat siluetit käyvät monelle kehon muodoista riippumatta ja korostavat jokaisen omaa androgyniaa (jos kokoja on laajalti). Mallisto on elegantti: tarkkaan valitut materiaalit sekä muodot viestivät haute couture- muodin androgynian laadusta sekä siitä kuinka Reed haluaa nostattaa androgynistä korkeaa muotia uudelle tasolle. Malliston pukujen yhteiset teemat sekä estetiikat leikittelevät sukupuolistereotyyppioilla – temaattisesti romantiikan sekä kesäisen italian rannikon omaavat mallistot ovat usein hyper-

³¹ Miehet, jotka pukeutuvat naisten vaatteisiin ja esiintyvät yleisölle (Carman, 2023).

feminiinisiä. Reed nostaa aiheet kuitenkin uuteen queer-valoon. Hän poistaa myös kosmetiikan sekä pitkien kynsien feminiiniset oletusarvot liittämällä ne oman näköiseen androgyniaansa. Stereotyyppisesti sukupuolittuneiden elementtien merkitysten sekoittaminen sekä kokoaminen tällaiseen muotoon on androgynisen muodin tulevaisuutta.

Kuva 6. Harris Reed, F22 puku 6, 2022. Kuva: Marc Hibbert, 2022, <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#6>

Kuva 7. Harris Reed, F22 puku 7, 2022. Kuva: Marc Hibbert, 2022, <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#7>

Kuva 8. Harris Reed, F22 puku 8, 2022. Kuva: Marc Hibbert, 2022, <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#8>

*Kuva 9. Harris Reed, F22 puku 9, 2022. Kuva: Marc Hibbert, 2022,
<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#9>*

Kuva 10. Harris Reed, F22 puku 10, 2022. Kuva: Marc Hibbert, 2022,
<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#10>

4. LOPPUPOHDINTAA

Androgyyninen muodin tulee olla eri visioiden sekä pidettävyyden kannalta joustavaa ja jokaisen päällä erilaista. Sen merkitys vaihtelee pitäjän omien motiivien mukaan ja se edustaa silloin juuri sellaista androgyniaa mitä henkilö itse haluaa. Harris Reed on mallistoillaan mukana luomassa tällaista uuden androgynian aikaa. Jokainen tässä tutkimuksessa käsitellyn malliston puvuista edusti persoonallista ja muunneltavaa queer-androgyniaa, jossa esteettinen identiteetti-ilmaisuu on puvun kantajan päätettävissä. Identiteettien kannalta kaikenkattava muoti on kaiken muodin (haute couturen lisäksi myös *ready-to-wearin*³² sekä pikamuodin) tasolla tärkeä osa kehittyvää androgynian näkemystä sekä sitä, miten sukupuoli sekä -puolettomuus kehittyvät tulevien vuosikymmenien aikana yhteiskunnan kehittyessä.

Tällaisia tutkimuksia tehtäessä sekä niitä luettaessa tulee kuitenkin olla kriittinen sekä katsoa aihetta monesta eri näkökulmasta. Vaikka Reed tuo mallistossaan esille positiivisia, inklusiivisia teemoja ei tämä tarkoita niiden olevan tarpeeksi laajoja sekä suvaitsevaisia. Reed painottaa työllään sukupuolten ja -puolettomuuden sekä seksuaalisuuden vapautta, mutta hänen työnsä suunnittelijana ei ota vielä kuitenkaan huomioon muun muassa eri kokoisia ihmisiä. Mallit, joita Reed sekä suurin osa muotialasta hyödyntävät ovat pitkiä, ei-vammaisia³³ ja hoikkia sekä heidät on "helppo" vaatettaa yhden kokosiin vaatteisiin kuvauksia tai näytöksiä varten. Muotimaailma nähdään muuttuvan yhteiskunnan silmin ableistisena, koska sellainen se osittain edelleen on. Vaikka muutosta on havaittu esimerkiksi etnisyyksien kannalta on systeemi silti ableismin lisäksi rasismia sekä esimerkiksi eksoottisia etnisiä stereotyyppioita ylläpitävä³⁴. On vaikea sanoa, mitä Reed ajattelee

³² Tehtaassa valmistettu vaate, joka on tuotettu standardin kokoluokituksen mukaan (Waddell, 23).

³³ Eng. *able bodied*.

³⁴ Newman, *Black Models Matter: Challenging the Racism of Aesthetics and the Facade of Inclusion in the Fashion Industry*, 2017.

näistä teemoista itse, mutta jää nähtäväksi laajeneeko hänen tuottamansa muoti myös erilaisille kehoille soveltuvaksi.

Tutkimus avasi malliston androgyynistä ilmaisua sekä valaisi androgyniaa yleisesti muodin näkökulmasta. Tulen tutkimaan aihetta laajemmin sekä mahdollisesti tiukemmalla otteella maisterin tutkielmassa. Aiheen tutkiminen on muodin alan kannalta rikastavaa, varsinkin Reedin osalta. Tämä tutkimus on yksi ensimmäisistä, mutta ei varmasti viimeisistä tutkimuksista, joita Harris Reedin urasta sekä mallistoista tullaan tekemään. Hän luo korkean muodin fluideja mallistoja, jotka rikastavat taiteenmuotoa sekä tekevät siitä inklusiivisemmän, kuin ennen. Merkityksellistä on myös se, että Reedin kaltaiset queer-suunnittelijat saavat tällaisilla menestyvillä mallistoillaan näkyvyyttä sekä lopulta ansaitun paikkansa korkean muodin tasolta. Yhteiskunnan kasvattaessa sen queer-hyväksyntää sekä näkyvyyttä on tärkeää, että androgyyniset mallistot yltävät katumuodin tasolta myös korkeampiin piireihin. Muodin tulisi loppujen lopuksi olla kaikelle itseilmaisulle sopivaa, sukupuoleen ja -puolettomuuteen katsomatta.

5. LÄHTEET

KUVALUETTELO

Harris Reed S22 mallisto, 2022, Vogue. Kuva: Marc Hibbert. (kuva 1)

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#1>

Harris Reed S22 mallisto, 2022, Vogue. Kuva: Marc Hibbert. (kuva 2)

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#2>

Harris Reed S22 mallisto, 2022, Vogue. Kuva: Marc Hibbert. (kuva 3)

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#3>

Harris Reed S22 mallisto, 2022, Vogue. Kuva: Marc Hibbert. (kuva 4)

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#4>

Harris Reed S22 mallisto, 2022, Vogue. Kuva: Marc Hibbert. (kuva 5)

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#5>

Harris Reed S22 mallisto, 2022, Vogue. Kuva: Marc Hibbert. (kuva 6)

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#6>

Harris Reed S22 mallisto, 2022, Vogue. Kuva: Marc Hibbert. (kuva 7)

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#7>

Harris Reed S22 mallisto, 2022, Vogue. Kuva: Marc Hibbert. (kuva 8)

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#8>

Harris Reed S22 mallisto, 2022, Vogue. Kuva: Marc Hibbert. (kuva 9)

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#9>

Harris Reed S22 mallisto, 2022, Vogue. Kuva: Marc Hibbert. (kuva 10)

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed/slideshow/collection#10>

Kuvien käyttöluupa tutkimuksessa: Marc Hibbert, 2023.

KIRJALLISUUSLUETTELO

ALKUPERÄISAINEISTO

About- Harris Reed. Luettu 20.3.2023. <https://www.harrisreed.com/about>

Allaire, Christian. "Lil Nas X's Theatrical VMAs Look Is By One of Fashion's Rising Stars". Vogue. 2022. <https://www.vogue.com/article/lil-nas-x-mtv-vm-as-harris-reed>

Goldberg, Carrie. "Iman Glowed in Gold Dolce & Gabbana x Harris Reed on the Met Gala 2021 Red Carpet". Harper's Bazaar. 2021. <https://www.harpersbazaar.com/celebrity/red-carpet-dresses/a37582209/iman-met-gala-2021-harris-reed/>

Hess, Liam. "How Iman and Harris Reed Collaborated on the Met Gala's Most Dazzling Look". Vogue. 2021. <https://www.vogue.com/article/iman-harris-reed-collaboration>

Madsen, Anders Christian. Harris Reed fall 2022 ready-to-wear. 2022. Vogue Runway. Luettu viimeisen kerran 31.3.2023 <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/harris-reed#review>

Nina Ricci. Maison Nina Ricci. Luettu 23.3.2023. <https://www.ninaricci.com/en-ww/maison-nina-ricci>

Spedding, Emma. "Harris Reed Is Changing the Industry – and Dressing Harry and Adele Along the Way". 2022. Whowhatwear. <https://www.whowhatwear.co.uk/harris-reed-interview>

Yan, Rebecca. "Romanticism Gone Nonbinary: Harris Reed and the Beauty of Fluidity". Queen's Fashion Industry Network. 2021. <https://www.queensfashionindustrynetwork.com/blog/romanticism-gone-nonbinary-harris-reed-and-the-beauty-of-fluidity>

TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Botticelli, Sandro. Birth of Venus. Digital Collections. 1482. Luettu 15.3.2023 <https://contentdm.lib.byu.edu/digital/collection/Civilization/id/731/>

Carman, Colin Edward. Drag queen; performance art. Britannica. Viimeisin muokkaus 2023. Luettu 18.3.2023. <https://www.britannica.com/topic/drag-queen>

Craik, Jennifer. *The face of fashion: cultural studies in fashion*. London: Routledge. 1994. <https://jyu.finna.fi/Record/jykdok.844666>

Crepax, Rosa. The Aesthetics of Mainstream Androgyny: A Feminist Analysis of a Fashion Trend. Thesis for the Ph.D. in Sociology, University of London. 2016.

https://research.gold.ac.uk/id/eprint/19832/1/SOC_EditedThesis_CrepaxR_2017.pdf

Davis, Fred. *Fashion, culture and identity*. University of Chicago Press cop. 1992.

<https://jyu.finna.fi/Record/jykdok.374358>

Dr. Tarbell, Roberta. Tan, LinQin. *Animating Art History for Teaching*. Rutgers University.

https://www.academia.edu/76817016/Animating_art_history_for_teaching

Gligorovska, Kristina. *Exploration of the gender myth via fashion media: Androgyny and dandyism in contemporary fashion magazines*. Magister Thesis, University of Stockholm. 2011. [https://www.diva-](https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:444598/FULLTEXT01.pdf)

[portal.org/smash/get/diva2:444598/FULLTEXT01.pdf](https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:444598/FULLTEXT01.pdf)

Goldman, Jason. *Subjects of the Visual Arts: St. Sebastian*. Glbtq. 2015.

http://www.glbtqarchive.com/arts/subjects_st_sebastian_A.pdf

Karkulehto, Sanna. *Kaapista kaanoniin ja takaisin: Johanna Sinisalon, Pirkko Saision ja Helena Sinervon teosten queer-poliittisia luentoja*. 2007. Oulun Yliopisto.

<http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789514286117.pdf>

Mankkanen, Jussi. "Suomalaiselle club kid -ryhmälle bilettäminen on överi performanssi: "Minulle tultiin sanomaan, että näytät ihan hirveältä". Yle. 2020.

<https://yle.fi/a/3-11198294>

Newman, Scarlett L. *Black Models Matter: Challenging the Racism of Aesthetics and the Facade of Inclusion in the Fashion Industry*. City University of New York. 2017.

https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3133&context=gc_etds

Robinson, Brandon Andrew. *Heteronormativity and homonormativity*. The University of Texas at Austin, USA. 2016. John Wiley & Sons, Ltd. DOI: 10.1002/9781118663219.wbegs013

Tiffany (käyttäjänimi koulun lehden internet-sivulla). "Androgyny and the Disruption of Gender Norms in Current Fashion Culture". GBC College English-Lemonade. 2019. Luettu 20.2.2023 <https://medium.com/gbc-college-english-lemonade/androgyny-and-the-disruption-of-gender-norms-in-current-fashion-culture-d9e55fb395b7>

Tormakhova, A.M. Androgyny in the context of current visual fashion space: philosophical and culturological aspect. Anthropological Measurements of Philosophical Research, NO 15. 2019.
<http://ampr.diit.edu.ua/article/view/168834/171493>

Tsuru, Tetsuo. Sugahara, Masahiro. Nishimura, Haruhiko. Silhouette Classification of Designer's Collections in Luxury Fashion Brands. Japan Society of Kansei Engineering. 2021.
https://www.jstage.jst.go.jp/article/ijae/advpub/0/advpub_IJAE-D-20-00002/_pdf

Vaccaro, Kristen. Shivakumar, Sunaya. Ding, Ziqiao. Karahalios, Karrie. Kumar, Ranjitha. The Elements of Fashion Style. University of Illinois. 2016.
https://www.researchgate.net/profile/Kristen-Vaccaro/publication/317032267_The_Elements_of_Fashion_Style/links/5d5ebcaa299bf1b97cfeda52/The-Elements-of-Fashion-Style.pdf

Waddell, Gavin. *How fashion works: Couture, Ready-to-wear and mass production*. Blackwell Publishing. 2004. https://books.google.fi/books?id=GX-uAAAAQBAJ&pg=PA1&source=gbs_toc_r&cad=3#v=onepage&q&f=false

Woodhill, Bobbi. Samuels, Curtis. 21st Century neo-androgyny: A measure of de-gendered androgyny. Cambridge. 2021. <https://www.cambridge.org/engage/api-gateway/coe/assets/orp/resource/item/600663443a990200178f1008/original/21st-century-neo-androgyny-a-measure-of-de-gendered-androgyny.pdf>